

Aneta PACHURA
Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
anetapachura@o2.pl

W POSZUKIWANIU WŁAŚCIWOŚCI POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO W OTWARTEJ INNOWACJI. WYBRANE ASPEKTY TEORIOPOZNAWCZE

Streszczenie. Otwarta innowacja stanowi jedną z koncepcji praktycznej implementacji innowacji w środowisku współczesnych organizacji. Rozwój otwartych, swobodnych i dynamicznych układów sieciowych kształtuje nową perspektywę poznawczą dla potencjału społecznego. Celem niniejszego opracowania jest zwrócenie uwagi na potrzebę reorientacji potencjału społecznego w otwartej innowacji. Na tle zaproponowanych kierunków reorientacji podjęto próbę identyfikacji kluczowych właściwości potencjału społecznego organizacji.

Słowa kluczowe: otwarta innowacja, potencjał społeczny, właściwości potencjału społecznego organizacji.

IN SEARCH OF SOCIAL POTENTIAL PROPERTIES IN OPEN INNOVATION. THE EPISTEMOLOGICAL APPROACH

Summary. The Open Innovation is one of the practical concept of the innovation implementation in an environment of a contemporary organizations. The development of open and dynamic forms of systems network requires a new cognitive perspective for analysis of organizational social potential. The aim of this study is to draw attention to the need of social potential reorientation in the case open innovation paradigm. On the background of the proposed reorientation, the author attempts to identify the directions and key attributes of social potential in organization.

Keywords: open innovation, social potential, properties of organizational social potential.

1. Wprowadzenie

W naukach o zarządzaniu interpretację innowacji prowadzi się na wielu płaszczyznach. Wśród nich można wskazać na: modelowanie procesów innowacyjnych, analizę determinantów rozwoju i wdrażania innowacji oraz charakterystykę potencjału innowacyjnego i struktury podmiotowej. Podejmowane w tym względzie rozważania naukowe dotyczą m.in. tematyki osiągania skuteczności i efektywności innowacji, wzmocnienia kompetencji, wzbogacania strumieni przepływu wiedzy i umiejętności, jak również rozwijania nowych form współdziałania międzyorganizacyjnego. Przyjmowaną coraz częściej perspektywą poznawczą staje się przestrzeń relacji. Przestrzeń tę identyfikuje się nie tylko na poziomie otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego. Przede wszystkim coraz częściej podkreśla się znaczenie złożonego systemu otwartego o strukturze sieciowej. Praktyka innowacji wskazuje na potrzebę wyjścia poza standardową architekturę organizacyjną przedsiębiorstwa. Rozwój i wdrażanie innowacji następuje w otwartej przestrzeni relacji społecznych.

U podstaw ewolucji teorii innowacji identyfikuje się perspektywę modelowania liniowego, sprzężeniowego, równoległego i sieciowego¹. Perspektywa ta odzwierciedla kolejne orientacje, uznane za podstawę ogólnej konceptualizacji innowacji. Identyfikuje dwa elementarne podejścia do rozwoju i wdrażania innowacji: integrujące (klasyczne) i sieciowe. Warto w tym miejscu wskazać również na kategorię współzależności fraktalnych (geometrii fraktalnej) oraz zjawisko technoglobalizmu (przestrzeni technologii globalnych)².

Jednakże z perspektywy kształtowania innowacji w otwartej przestrzeni relacji społecznych niezwykle interesujące wydaje się wyróżnienie ujęcia czynnościowego³ i podejścia „zdarzeniowego”⁴. Otóż zgodnie z podejściem procesowym innowacja ma wymiar materialny. Utożsamiana jest z procesem innowacyjnym, rozumianym jako sekwencja zaplanowanych (celowych) czynności, realizowanych na danej przestrzeni i w ściśle określonym horyzoncie czasowym. Z kolei podejście „zdarzeniowe” uznaje innowację za wynik zaistnienia pewnego zdarzenia, które najczęściej jest niezamierzone i odnosi się do danego momentu. Co niezwykle istotne, podejście procesowe osadza proces innowacyjny w realnej przestrzeni, stanowiącej obraz rzeczywistości. Identyfikuje fazy i czynności procesu oraz wymiary procesu: czas, koszt, efekt itd. Z kolei podejście „zdarzeniowe” koncentruje się

¹ Davenport T.H., Leibold M., Voelpel S.: *Strategic Management in the Innovation Economy. Strategy Approaches and Tools for Dynamic Innovation Capabilities*. WILEY, Germany 2006, p. 131.

² Pachura A.: *Innovativeness of an Enterprise in the context of Technology Globalisation*. “Polish Journal of Management Studies”, Vol. 12, No. 1, 2015, pp. 143-153.

³ Milling P.: *Modeling Innovation Processes for Decision Support and Management Simulation*. “System Dynamics Review”, Vol. 12, No. 3, 1996, pp. 211-234.

⁴ Manu A.: *Disruptive Business: Desire, Innovation and the Re-Design of Business*. Gower Publishing, Burlington 2010, p. 15.

przede wszystkim na sferze niematerialnej. Nawiązuje do powiązań społecznych w przestrzeni relacyjnej, których materialnym rezultatem jest innowacja.

Literatura przedmiotu wskazuje, że „uwzględnienie powiązań sieciowych pozwala dostrzec umykające dotychczas zjawiska i obiekty, które ułatwiają wyjaśnienie najbardziej interesujących zmiennych: efektywności, innowacyjności czy przewagi konkurencyjnej”⁵. Patrząc z tej perspektywy, wśród podstawowych przesłanek odejścia od modelu klasycznego innowacji w kierunku sieciowości można wymienić:

- coraz mniejszą efektywność procesów innowacyjnych,
- coraz częściej występujący deficyt niezbędnych zasileń techniczno-organizacyjnych na poziomie struktury wewnętrznej przedsiębiorstwa, uniemożliwiający rozwój i komercjalizację innowacji,
- lokalizację innowacji tylko w środowiskach organizacyjnych dużych przedsiębiorstw, co pozbawia dostępu do innowacji przedsiębiorstw sektora MSP, zwłaszcza małych,
- niewystarczające zagospodarowanie potencjału kreatywności przedsiębiorstw sektora MSP, co uniemożliwia implementację wielu innowacyjnych pomysłów itd.,
- ograniczone możliwości doskonalenia i uczenia się przedsiębiorstw wskutek m.in. zamknięcia strumieni wiedzy i umiejętności w strukturach wewnętrznych, niewystarczających zasileń nowej wiedzy itd.

Przestrzeń relacyjna tworzy współczesne środowisko rozwoju innowacji. Przestrzeń tę formułują powiązania społeczne, coraz bardziej złożone, różnorodne i wielowarstwowe. Z perspektywy sieciowej obraz tych relacji kształtują interakcje, identyfikowane w sferze współpracy, komunikacji itd.⁶

Realizacja innowacji w przestrzeni dynamicznych i złożonych relacji sieciowych identyfikuje potrzebę nowego spojrzenia na organizację. Prowadzony w naukach o zarządzaniu dyskurs nad doskonaleniem funkcjonowania organizacji skłania do przekonania, że „trzecie tysiąclecie przynosi raptowne przeobrażenia we wszystkich obszarach aktywności firmy, wyrzaca lub odrzuca dotychczasowe kanony i zasady”⁷. Konwencjonalne umiejętności i zdolności przedsiębiorstw w sferze menedżerskiej coraz częściej nie wystarczą do tworzenia silnej organizacji funkcjonującej w środowisku powiązań sieciowych. W kontekście tworzenia filozofii organizacji warto zwrócić uwagę, że w nowym paradygmacie nauk o zarządzaniu⁸:

- centralne miejsce zajmuje człowiek,
- organizacja, wiedza i bezpieczeństwo stanowią trzy współistniejące i równorzędne perspektywy obserwacyjno-decyzyjne.

⁵ Czakon W.: Sieci międzyorganizacyjne w naukach o zarządzaniu – w kierunku sieciowych modeli biznesu. „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 217, 2015, s. 16.

⁶ Bogdanienko J.: Zarządzanie w spiralnie zapętlonej sieci – refleksje nad relacjami międzyorganizacyjnymi. „Przegląd Organizacji”, nr 2, 2016, s. 25.

⁷ Grudzewski W.M., Heiduk I.: Zarządzanie wiedzą w organizacjach. „E-mentor”, nr 1 (8), 2005, s. 46.

⁸ Domański J., Kotarba W., Krupa T.: W pryzmatach zarządzania. „Marketing i Rynek”, nr 5, 2014, s. 34-35.

Współczesne środowisko innowacji potrzebuje zatem otwartego i dynamicznego potencjału społecznego. Poruszanie się w przestrzeni dynamicznych i złożonych relacji sieciowych dodatkowo skłania do niestereotypowych zachowań i postaw społecznych.

Na podstawie powyższej charakterystyki problemu badawczego sformułowano następującą hipotezę: środowisko otwartej innowacji kształtuje potrzebę reorientacji potencjału społecznego organizacji. Szczegółowe rozważania teoriopoznawcze podjęte w niniejszym opracowaniu opisują przestrzeń do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, w jakim kierunku powinna nastąpić reorientacja potencjału społecznego organizacji w celu identyfikacji kluczowych jego atrybutów z perspektywy środowiska otwartej innowacji.

2. Perspektywa reorientacji potencjału społecznego w otwartej innowacji

Naturalną przestrzenią dla rozwoju i wdrażania innowacji staje się środowisko sieci o niezwykle złożonych, dynamicznych i otwartych powiązaniach relacyjnych. Tworzenie, podtrzymywanie i rozwój tych relacji stanowi odzwierciedlenie jakości interakcji społecznych. Patrząc z tej perspektywy na współczesne organizacje, można zaobserwować ich szczególne zaangażowanie nie tylko na poziomie kształtowania powiązań sieciowych, lecz przede wszystkim w obszarze zapewnienia dogodnego środowiska organizacyjnego do budowy i intensyfikacji powiązań relacyjnych w sieci. Można sądzić, że wysiłek organizatorski skierowany jest przede wszystkim na praktyczne korzystanie z powiązań sieciowych. Wynika to z faktu, że istnienie relacji sieciowych niejako wpisuje się w „dzisiejsze *status quo*”⁹ aktywności organizacji w sferze innowacji. Zarówno teoria, jak i praktyka innowacji potwierdzają istotne znaczenie umiejętności współdziałania w środowisku złożonych i dynamicznych powiązań sieciowych.

Złożoność i dynamika środowiska innowacji odzwierciedla zróżnicowanie, zmienność i swobodę na poziomie powiązań sieciowych. Przyjmując za punkt odniesienia organizację, można sądzić, że architekturę systemową środowiska innowacji tworzy trójwarstwowy układ strukturalny, w którym dominują: otoczenie wewnętrzne, otoczenie zewnętrzne oraz płaszczyzna styku ich wzajemnego oddziaływania. W układzie tym występują sieciowe powiązania relacyjne o charakterze heterogenicznym, nieregularnym, przypadkowym i nieprzewidywalnym. W tym miejscu warto jednak podkreślić, że w naukach o zarządzaniu wśród obiektów badań sieciowych identyfikuje się¹⁰:

- ego-sieci przedsiębiorstwa – w kontekście charakterystyki kapitału społecznego, kapitału relacyjnego i ról sieciowych,

⁹ „Dzisiejsze *status quo*” organizacji interpretuje się jako funkcjonowanie organizacji w ciągłej zmianie.

¹⁰ Czakon W.: Sieci międzyorganizacyjne w naukach o zarządzaniu – w kierunku sieciowych modeli biznesu. „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 217, 2015, s. 14-15.

- przedsiębiorstwa flagowe – w kontekście swobodnego kształtowania struktury sieci,
- ekosystem biznesowy – w kontekście rozwijania współpracy ukierunkowanej na zaspokojenie klienta i konkurowanie z ekosystemami biznesowymi,
- sieciowe modele biznesu – w kontekście opisu architektury powiązań sieciowych, przepływów materialnych, wiedzy i wartości.

Innowacja otwiera się na nowe możliwości eksploracji źródeł i warunków dla jej rozwoju i implementacji. „Otwarta innowacja jako strategia to podejście, w którym najważniejsze jest przekonanie, że firmy mogą i powinny wykorzystywać zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne pomysły w swych procesach innowacyjnych”¹¹. Ponadto, co niezwykle istotne, oznacza „celowe korzystanie z przyływów i odpływów wiedzy dla intensyfikacji innowacji wewnętrznych i rozwoju rynku dla ich zewnętrznego wykorzystania”¹².

Konceptualizacja otwartej innowacji prowadzi do wyróżnienia pewnych perspektyw poznawczych. Jedną z propozycji identyfikuje cztery obszary eksploracji, tj.¹³:

- obszar przepływu wiedzy – dla minimalizacji barier przepływu wskutek rozwoju systemów komunikacji, mobilności naukowców i wzrostu zespołowości w pracy badawczej,
- obszar poszukiwania pomysłów na innowacje – dla synchronizacji źródeł wewnętrznych i zewnętrznych,
- obszar absorpcji wiedzy – dla przyswajania wiedzy rozproszonej w otoczeniu,
- obszar komercjalizacji innowacji – dla korzystania z wewnętrznych i zewnętrznych ścieżek wprowadzania innowacji na rynek.

Obszary te ściśle korespondują z problematyką zaangażowania potencjału społecznego. Odwołując się do wyróżnionych obiektów badań sieciowych, można mówić o potencjale społecznym organizacji (wymiar wewnętrzny), potencjale społecznym jako właściwości otoczenia zewnętrznego (wymiar zewnętrzny), potencjale społecznym „relacyjnym” (efekt istnienia relacji heterogenicznych, nieregularnych, przypadkowych i nieprzewidywalnych), jak również o potencjale społecznym sieci (efekt synergii). Z jednej strony, potencjał społeczny staje się płaszczyzną odniesienia dla szczegółowego rozpoznania zjawiska otwartej innowacji. Z drugiej z kolei, otwarta innowacja wymaga szczególnego wsparcia ze strony potencjału społecznego z uwagi m.in. na:

- rozwój relacji społecznych, wykraczających poza wewnętrzne struktury organizacyjne,
- tworzenie więzi społecznych i oddziaływanie na ich jakość,
- tworzenie interakcji społecznych na płaszczyźnie komunikacji, współdziałania, współpracy międzyorganizacyjnej itd.,

¹¹ Mierzejewska B.: Open innovation – nowe podejście w procesach innowacji. „E-mentor”, nr 2(24), 2008, s. 63.

¹² Gassmann O., Enkel E., Chesbrough H.: The future of open innovation. „R&D Management”, Vol. 40. No. 3, 2010, p. 213.

¹³ Bogdanienko J.: Zarządzanie w spiralnie zapętlonej sieci – refleksje nad relacjami międzyorganizacyjnymi. „Przegląd Organizacji”, nr 2, 2016, s. 24.

- aktywne zaangażowanie w procesy tworzenia i wykorzystania nowej wiedzy,
- stymulowanie procesów uczenia się.

Środowisko otwartej innowacji, nacechowane dynamiką i złożonością społecznych relacji sieciowych, wymaga szczególnie kształtowania nowej świadomości społecznej. Rozwój relacji implikuje heterogeniczną postać środowiska społecznego innowacji. Skoro fundamentem relacji o charakterze sieciowym są więzi społeczne, można przypuszczać, że heterogeniczność tę można dostrzec zarówno na poziomie organizacji, ego-sieci przedsiębiorstwa, jak i sieciowych modeli biznesu. Jednakże szczególne miejsce zajmuje poziom organizacji, zwłaszcza jej gotowość do tworzenia i korzystania z atrybutów sieciowości. Gotowość organizacji kształtują m.in. architektura systemowa, model biznesu, filozofia zarządzania oraz przede wszystkim potencjał społeczny organizacji. Właściwości potencjału społecznego determinują sferę wewnętrzną organizacji, która pozostaje w ścisłej interakcji z innymi bytami organizacyjnymi istniejącymi w środowisku otwartej innowacji. Wskutek wzajemnego oddziaływania różnych bytów organizacyjnych w środowisku otwartej innowacji kształtuje się przestrzeń do wzajemnego poznania, poszukiwania i autorefleksji. Dodatkowo coraz większa złożoność i interdyscyplinarność obszarów decyzyjno-zarządczych organizacji w środowisku otwartej innowacji skłania do reorientacji potencjału społecznego. Potrzeba reorientacji potencjału społecznego wydaje się niezwykle istotna zwłaszcza z perspektywy ewentualnych zagrożeń dla organizacji, jakie implikuje otwarta innowacja. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują umiejętność zachowania równowagi pomiędzy zewnętrznymi i wewnętrznymi źródłami wiedzy oraz konteksty kulturowe wpływające na poziom otwartości¹⁴. W tym miejscu należy jednak podkreślić, że właściwości potencjału społecznego organizacji przenikają do potencjału społecznego zewnętrznego, potencjału społecznego „relacyjnego” oraz potencjału społecznego sieci. Stąd reorientacja potencjału społecznego organizacji nabiera szczególnego znaczenia wobec intensyfikacji sieciowej współpracy i współdziałania międzyorganizacyjnego w wymiarze globalnym.

Ogólna interpretacja potencjału społecznego nawiązuje do problematyki kapitału społecznego. W dalekim uproszczeniu potencjał społeczny wyraża zasoby społeczne stanowiące wartość samą w sobie, przy czym zasoby te współtworzą nowe wartości (wymiar kapitału)¹⁵. Można sądzić, że skoro otwarta innowacja odwzorowuje złożoność i dynamikę relacji sieciowych, w opisie potencjału społecznego organizacji można doszukiwać się otwartości i zmienności. Spojrzenie na potencjał społeczny organizacji w kontekście otwartości i zmienności implikuje warunki m.in. dla:

- wzbogacenia istniejących zasobów wiedzy i umiejętności,
- tworzenia nowej wiedzy,

¹⁴ van de Vrande V., Vanhaverbeke W., Gassmann O.: Broadening the scope of open innovation: past research, current state and future directions. "International Journal Technology Management, Vol. 52, No. 3/4, 2010, pp. 223, 227.

¹⁵ Szerzej w: Pachura A.: Środowisko otwartej innowacji a potencjał społeczny przedsiębiorstwa. „Marketing i rynek”, nr 3, 2016, s. 695.

- wzrostu kompetencji, w tym kompetencji unikatowych,
- intensyfikacji procesów wzajemnego uczenia się.

W literaturze przedmiotu podkreśla się potrzebę kształtowania umiejętności w dziedzinie integracji rozwiązań wewnętrznych i zewnętrznych w celu „tworzenia nowych, bardziej zaawansowanych, kombinacji wiedzy”¹⁶. Wobec tego dalece niewystarczające wydaje się postrzeganie potencjału społecznego organizacji wyłącznie w aspekcie typowych cech środowiska otwartej innowacji, czyli złożoności i dynamiki. Sama świadomość o potrzebie kształtowania otwartego i zmiennego potencjału społecznego organizacji to tylko fragment obrazu współczesnego środowiska innowacji. Nasuwa się pytanie, jak zatem kształtować niestereotypowe zachowania i postawy w przestrzeni społecznej, w której dominują wolność, niezależność i heterogeniczność? W tym względzie niezwykle trudne staje się kształtowanie zasobów wiedzy oraz zapewnienie bezpieczeństwa, zwłaszcza w kontekście twórczości i nowej wiedzy.

W naukach o zarządzaniu rozwijane podejście humanistyczne czy nurt behawioralny nasuwa pewne spostrzeżenia. Można uznać, że u podstaw budowy stanu optymalnej gotowości organizacji do otwartej innowacji znajdują się podmiotowość człowieka i przyjazne środowisko organizacyjne, zgodnie z podejściem humanistycznym oraz rozwój relacji interpersonalnych, na co wskazuje nurt behawioralny. Z uwagi jednak na potrzebę umacniania potencjału społecznego organizacji wydaje się konieczne rozszerzenie perspektywy poznawczej o różnorodność i autonomię. Otóż potencjał społeczny organizacji wskutek rozwoju powiązań relacyjnych staje się zróżnicowany. W środowisku otwartej innowacji twórczość, kreatywność i interakcje społeczne stają się niezwykle cennym zasobem. Opis nowoczesnego zarządzania kapitałem ludzkim prowadzi do uznania¹⁷:

- świadomości organizacyjnej dotyczącej wykorzystania potencjału pracowników,
- skuteczności organizacyjnej wskutek tworzenia środowiska pracy przyjaznego samorealizacji pracowników,
- korzystania z indywidualnych możliwości i talentów pracowników.

Różnorodność i autonomia wpisują się w opis nowoczesnego zarządzania kapitałem ludzkim. Ponadto dotyczą również współpracy międzyorganizacyjnej, struktury podmiotowej i zasobów wiedzy.

¹⁶ Sopińska A.: Otwarte innowacje bazujące na mądrości „tłumu” – podstawa sukcesu współczesnego przedsiębiorstwa. „Zarządzanie i Finanse”, nr 4/1, 2013, s. 289.

¹⁷ Kamińska B.: Zarządzanie talentami jako koncepcja zarządzania kapitałem ludzkim w MSP. „Marketing i Rynek”, nr 3, 2016, s. 313.

3. Próba identyfikacji wybranych właściwości potencjału społecznego w środowisku otwartej innowacji

Podjęte dotychczas rozważania nad otwartą innowacją skłaniają do uznania, że sieć społeczna zmienia perspektywę systemu zarządzania organizacją w kierunku układu otwartego, swobodnego i dynamicznego. Implikuje środowisko wewnętrzne o elastycznej i zdecentralizowanej architekturze systemowej, tym samym rozszerza przestrzeń poznawczą dla szczegółowej interpretacji potencjału społecznego organizacji.

Złożoność, dynamika, różnorodność i autonomia w środowisku otwartej innowacji kształtują sieć relacji społecznych, przez co mogą stanowić fundament podejścia kognitywnego podczas konceptualizacji jakości potencjału społecznego organizacji. Zbiór właściwości opisujących jakość potencjału społecznego nie tylko wzbogaca potencjał innowacyjny, lecz kształtuje także możliwość funkcjonowania organizacji w ciągłej zmianie przy zachowaniu równowagi wewnętrznej. Przestrzeń relacji społecznych staje się platformą osiągnięcia efektów synergicznych w otwartej innowacji.

W tym względzie niezwykle interesujące wydaje się poszukiwanie właściwości potencjału społecznego organizacji w obszarze:

- powiązań w środowisku innowacji,
- współpracy międzyorganizacyjnej,
- struktury podmiotowej innowacji,
- zasobów nowej wiedzy.

Wyróżnione w tabeli 1 wybrane właściwości w ujęciu kognitywnym przede wszystkim opisują zdolności i umiejętności potencjału społecznego. Wyrażają również charakter środowiska społecznego organizacji w odniesieniu do preferencji i przyzwolenia społecznego.

Tabela 1

Próba syntetycznego zestawienia właściwości potencjału społecznego organizacji w otwartej innowacji

Lp.	Perspektywy interpretacji otwartej innowacji	Wybrane właściwości potencjału społecznego w ujęciu kognitywnym złożoność-dynamika-różnorodność-autonomia
1.	powiązania w środowisku innowacji	<ul style="list-style-type: none"> – umiejętność budowania relacji, – nawiązywanie więzi o charakterze formalnym i nieformalnym, – chęć wzajemnego poznania, – dążenie do zróżnicowania, – wspieranie dywergencji;
2.	współpraca międzyorganizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> – zdolności przystosowawcze i umiejętność korzystania z różnorodności, – zaufanie i gotowość na pracę w zespole, – konstruktywna konfrontacja postaw, wartości i poglądów,

cd. tabeli 1

		<ul style="list-style-type: none"> – aktywne zaangażowanie bez uprzedzeń, – odpowiedzialność i wolność współpracy;
3.	struktura podmiotowa innowacji	<ul style="list-style-type: none"> – chęć współdziałania, – chęć poznania opinii innych, – akceptacja odmienności i ekstrawagancji, – empatia i chęć do zmiany, – uznanie równej ważności wszystkich podmiotów innowacji;
4.	zasoby nowej wiedzy	<ul style="list-style-type: none"> – umiejętność poszukiwania i uczenia się, – autorefleksja nad własnymi pomysłami/ideami, – swoboda i niezależność w kreacji i twórczości, – niestereotypowe zachowania i postawy, – indywidualizacja zdolności twórczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W środowisku otwartej innowacji mamy do czynienia z nawiązywaniem relacji międzyorganizacyjnych przez rozwijanie interakcji społecznych w heterogenicznej przestrzeni sieciowej. Charakter heterogeniczny odnosi się do budowanych więzi formalnych i nieformalnych. Różnorodność cech, zachowań i postaw społecznych, więzi społecznych, zróżnicowanie wiekowe i kulturowe kształtują potrzebę tolerancji tego, co odmienne, niestandardowe, nietradycyjne, a może nawet ekstrawaganckie czy egzotyczne. Ponadto kluczowe wydaje się również uznanie swobody i wolności dla indywidualizacji zdolności twórczych.

Właściwości wewnętrznego potencjału społecznego coraz częściej przesądzają o otwartości, dynamice i aktywności organizacji również w sferze tworzenia i wykorzystania wiedzy. Z perspektywy otwartej innowacji nowa wiedza staje się niezwykle cennym i pożądanym zasobem. Dynamiczna i otwarta sieć relacji społecznych koresponduje ze swobodnym przepływem wiedzy i umiejętności. W takim ujęciu perspektywa indywidualnego spojrzenia na zdolności twórcze pracowników oraz akceptacja swobody i niezależności szczególnie wzmacniają potencjał społeczny organizacji. Stanowią tym samym fundament tworzenia nowej wiedzy wskutek intensyfikacji współdziałania i wzajemnego uczenia się w układzie swobodnych i dynamicznych relacji sieciowych.

Powiązania w środowisku innowacji i współpraca międzyorganizacyjna skłaniają do poszukiwania możliwości osiągnięcia swobody i dynamiki na poziomie organizacji wskutek rozwoju zachowań aktywnych, niekonwencjonalnych, kreatywnych i twórczych. Problemem staje się w tym względzie osiągnięcie takiego stanu optymalnego, w którym zachowania te z poziomu indywidualnego (pracownika) przełożą się na zdolność organizacji do swobody i dynamiki w granicach wewnętrznej równowagi. Z jednej strony, pozwolą na otwartość systemu wewnętrznego przez aktywne reagowanie na impulsy płynące ze środowiska otwartej innowacji, z drugiej jednak nie zaburzą stanu równowagi wewnętrznej. Aktywność w tym

względnie wyraża się przede wszystkim w inicjowaniu nowych i wzbogacaniu istniejących powiązań w środowisku innowacji oraz w intensyfikacji współpracy międzyorganizacyjnej. Wspólne wartości stają się fundamentem rozwijania wielokierunkowych, swobodnych i złożonych powiązań sieciowych. Współpracę międzyorganizacyjną cechują przede wszystkim autonomia i wzajemność na płaszczyźnie zaangażowania, zaufania i odpowiedzialności.

Kształtowanie świadomości organizacyjnej o potrzebie tolerancji, różnorodności i autonomii znajduje również wyraz w strukturze podmiotowej innowacji rozszerzonej o udział podmiotów zewnętrznych. Swobodne i odmienne postawy, zachowania, kompetencje i zdolności wszystkich podmiotów stanowią cenny walor w środowisku otwartej innowacji. Zaangażowanie zewnętrznych podmiotów i rozszerzenie środowiska społecznego innowacji umożliwia swobodny przepływ informacji, wiedzy, umiejętności i doświadczeń. Jednakże umiejętność refleksji i konstruktywnej konfrontacji różnorodnych postaw, wartości czy poglądów może dopiero stanowić o wartości dodanej.

4. Podsumowanie

Sieć złożonych i dynamicznych powiązań międzyorganizacyjnych oraz otwarta współpraca podmiotów otoczenia biznesu stanowią podstawowe charakterystyki współczesnego środowiska innowacji. W koncepcji otwartej innowacji dostrzega się potrzebę rozszerzenia struktury podmiotowej o udział podmiotów zewnętrznych. Towarzyszy jej dezintegracja w obszarze tradycyjnych i sformalizowanych strumieni przepływu wiedzy. Szczególne znaczenie przypisuje się zachowaniom prosumenckim.

Środowisko otwartej innowacji w pewnym sensie inicjuje otwarcie potencjału społecznego organizacji. Poziom otwartości potencjału społecznego kształtuje gotowość organizacji do tworzenia powiązań sieciowych i korzystania z atrybutów sieciowości. Potencjał społeczny ewoluje w kierunku otwartej, dynamicznej, swobodnej i elastycznej sieci relacji społecznych.

Spojrzenie na otwartą innowację przemawia za koniecznością odejścia od sztywnej hierarchii środowiska innowacji na rzecz architektury otwartej, dynamicznej, swobodnej i spontanicznej. Złożoność, dynamika, różnorodność i autonomia kształtują nową przestrzeń dla opisu potencjału społecznego w otwartej innowacji. Cechy te mogą stanowić perspektywę dla reorientacji potencjału społecznego w otwartej innowacji. Wyznaczają również kierunek tej reorientacji w kontekście poszukiwania właściwości potencjału społecznego.

Prowadzone rozważania teoriopoznawcze nad potencjałem społecznym w otwartej innowacji pozwoliły na podjęcie próby identyfikacji jego właściwości w ujęciu kognitywnym. Przyjmując powiązania w środowisku innowacji, współpracę międzyorganizacyjną, strukturę

podmiotową innowacji i zasoby nowej wiedzy, za perspektywę interpretacji otwartej innowacji uznano wyróżniono wybrane właściwości potencjału społecznego organizacji. Właściwości te mogą stanowić podstawę prowadzenia dalszych badań w kierunku wzbogacenia zbioru atrybutów potencjału społecznego oraz analizy ich znaczenia dla rozwoju i implementacji innowacji w środowisku sieciowym.

Bibliografia

1. Bogdanienko J.: Zarządzanie w spiralnie zapętłonej sieci – refleksje nad relacjami międzyorganizacyjnymi. „Przegląd Organizacji”, nr 2, 2016, s. 21-29.
2. Czakon W.: Sieci międzyorganizacyjne w naukach o zarządzaniu – w kierunku sieciowych modeli biznesu. „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 217, 2015, s. 9-18.
3. Davenport T.H., Leibold M., Voelpel S.: Strategic Management in the Innovation Economy. Strategy Approaches and Tools for Dynamic Innovation Capabilities. WILEY, Germany 2006, p. 131.
4. Domański J., Kotarba W., Krupa T.: W pryzmatach zarządzania. „Marketing i Rynek”, nr 5, 2014, s. 33-40.
5. Gassmann O., Enkel E., Chesbrough H.: The future of open innovation. „R&D Management”, Vol. 40, No. 3, 2010, pp. 213-221.
6. Grudzewski W.M., Heiduk I.: Zarządzanie wiedzą w organizacjach. „E-mentor”, nr 1 (8), 2005, s. 46-50.
7. Kamińska B.: Zarządzanie talentami jako koncepcja zarządzania kapitałem ludzkim w MSP. „Marketing i Rynek”, nr 3, 2016, s. 305-314.
8. Manu A.: Disruptive Business: Desire, Innovation and the Re-Design of Business. Gower Publishing, Burlington 2010, p. 15.
9. Mierzejewska B.: Open innovation – nowe podejście w procesach innowacji. „E-mentor”, nr 2(24), 2008, s. 59-68.
10. Milling P.: Modeling Innovation Processes for Decision Support and Management Simulation. “System Dynamics Review”, Vol. 12, No. 3, 1996, pp. 211-234.
11. Pachura A.: Innovativeness of an Enterprise in the context of Technology Globalisation. “Polish Journal of Management Studies”, Vol. 12, No. 1, 2015, pp. 143-153.
12. Pachura A.: Środowisko otwartej innowacji a potencjał społeczny przedsiębiorstwa. „Marketing i rynek”, nr 3, 2016, s. 691-700.
13. Sopińska A.: Otwarte innowacje bazujące na mądrości „tłumu” – podstawa sukcesu współczesnego przedsiębiorstwa. „Zarządzanie i Finanse”, nr 4/1, 2013, s. 288-302.

14. Van de Vrande V., Vanhaverbeke W., Gassmann O.: Broadening the scope of open innovation: past research, current state and future directions. "International Journal Technology Management, Vol. 52, No. 3/4, 2010, pp. 221-235.

Abstract

Natural space for the development and implementation of innovation is becoming network's environment with a highly complex, dynamic and open relational connections. Implementation of innovation in the dynamic and complex relationship network needs a new perspective on the organization per se and its social potential. Today's environment of innovation requires an open and dynamic social potential. The epistemological considerations undertaken in the paper, on the social potential of open innovation formed the basis of exploration its properties in terms of cognitive approach.

In the interpretation of open innovation, the paper highlights the relationships in innovation networks, inter-organizational cooperation, structure of the innovation as well as a new knowledge resources. In this regard, the properties of organizational social potential was proposed.